

UTSIKT

VÄRMLAND

LÄNSSTYRELSENS TIDNING FÖR LANTBRUKARE I VÄRMLAND
NUMMER 4 DECEMBER 2011

Ur innehållet bl a

Stödinformation - sid 2

Jordbruket utmanas av ett varmare och blötare klimat - sid 4-5

Gårdsreportage - Råglanda gård - sid 6-7

Kurser - sid 8

Planera din växtodling - sid 10-11

96 procent har fått sitt gårdsstöd

Noga räknat 96,4 procent av alla som sökt utbetalning av gårdsstöd 2011 kom med i första utbetalningsomgången den 1 december. Om du ännu inte fått beslut om din utbetalning kan du komma med i nästa utbetalningsomgång som är den 28 december.

Den 28 december är det dessutom slututbetalning av miljöersättningar och LFAK.

Lennart Andersson
054-19 72 24

Snart dags för ny SAM-ansökan

Nästa år är sista ansökningsdag den 29 mars. Inför ansökan 2012 kommer det inte att skickas ut några SAM-blanketter, blockkartor eller sammanställningar. Målsättningen är att alla ska göra sin ansökan i SAM Internet.

I slutet av januari kommer SAM Internet att öppna för 2012 års ansökningar. Kontakta Länsstyrelsen om du känner dig osäker på hur man gör. Du kan komma till Länsstyrelsen och göra din ansökan och direkt få svar på dina frågor. Tänk på

att börja med ansökan i god tid så att vi hinner ge dig den hjälp du vill ha.

SAM Internet finns på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se. För att logga in behöver du e-legitimation eller också kan du använda lösenordet som kommer med posten i början av februari.

Alla som ansökte på SAM-blankett 2011 kommer att få mera information från Länsstyrelsen om 2012 års ansökan i slutet av januari.

Lennart Andersson
054-19 72 24

Dags att söka stöd till kulturmiljöprojekt i odlingslandskapet!

Nu är det dags att börja planera 2012 års projekt. **Sista ansökningsdag är den 15 februari** för följande insatser inom Utvald Miljö:

- Restaurering av överloppsbyggnad
- Återuppbyggnad av trågärdesgård
- Restaurering och återskapande av stenmur
- Restaurering och återskapande av alléer
- Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker

Mer information

Vilka regler som gäller för respektive insats, samt ansökningsblanketter, finner du på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/varmland eller kontakta undertecknad.

Välkommen in med din ansökan!

Sara Bodin Olsson
054-19 70 44

Fårintresserade klipper till!

Många som har får eller planerar att skaffa får vill gärna lära sig att klippa. Att klippa sina får minst en gång per år är ett lagkravenligt djurskyddslagen, och för att bibehålla en god hälsa och hygien hos fåren är det ett måste.

Klippning får gärna ske två gånger per år och för de som är intresserade av att ta till vara ullen för hantverk är det nödvändigt.

En heldag i oktober arrangerade Länsstyrelsen en kurs i fårklippning där tio entusiastiska deltagare deltog. Kursen hölls hemma hos Elsa Lund Magnussen i Lindås och hon bistod med får och klippkunskaper.

Dagen började med teoretisk genomgång med allt från varför får ska klippas till hur man bäst klipper. Fyra hjälpinstruktörer såg sedan till att djuren hanterades rätt, att fårsaxen var rätt inställd och att klippningen sedan skedde på ett, för djuren och deltagarna, säkert sätt. Dagen gav tillfälle till mycket praktisk och teoretisk övning som förhoppningsvis gav deltagarna kunskap och mod att åka hem och klippa sina egna får.

Bra kontroll

Att klippa sina får ger en god överblick även över djurens kondition såsom hull, juverstatus och utseende på klövar. Om man klipper fåret sittande på rumpan är det lätt att med en sekator klippa för långa klövar, vilket kan behövas någon gång per år. Man ser även om djuren har löss eller annan ohyra när man klipper dem, vilket kan kräva en behandling.

Generellt behöver tackor som är dräktiga klippas minst en månad innan lamning. Detta för att lammen lätt ska kunna hitta spenarna när de ska lära sig dia, och även för att tackorna gärna äter mer mat

när de är nyklippta vilket ger en bättre mjölkproduktion. Lamm som är födda på våren och ska slaktas under vintern kan behöva klippas på hösten, eftersom en klippning leder till att de äter mer och ofta växer bättre. Dessutom ger det en god hygien för kommande slakt. En del lamm får diarré på sensommaren som kan orsakas av till exempel parasiter eller för kraftigt bete. De djuren bör klippas, åtminstone kring bakkdelen för att få bort gödsel som fastnat i ullen.

Att tänka på

Tänk på att nyklippta djur måste ha tillgång till en torr och skyddad ströbädd där de kan bädda ner sig om det blir kallt. Undvik att klippa under perioder av stark kyla. Klipp aldrig sjuka djur eller starkt avmagrade djur över hela kroppen. Smutsiga partier på buk och bakdel ska dock klippas även på dessa djur.

Emma Mickelin 054-19 72 84

Det är viktigt att djuren hanteras rätt, att fårsaxen är rätt inställd och att klippningen sker på ett, för djuren och deltagarna, säkert sätt.

Intresset för klimatfrågor var stort under höstens klimatseminarium på Lilleruds naturbruksgymnasium.

Jordbruket utmanas av ett varmare och blötare klimat

Den globala uppvärmningen kan i framtiden leda till att en normal vinter i Värmland blir mycket mildare än idag. Samtidigt kommer sannolikt nederbörden att öka. Vilka problem och möjligheter detta kan leda till diskuterades på ett klimatseminarium på Lillerudsgymnasiet i höstas.

Klimatet håller på att förändras över hela världen. Nederbörden och den globala medeltemperaturen ökar. De senaste hundra åren har medeltemperaturen ökat med 0,8 grader varav 0,5 grader de senaste 30 åren. Temperaturförändringarna de tre senaste decennierna är alltså ovanligt stora och dessa förändringar beror sannolikt på de ökade koldioxidutsläppen.

En dag för klimatet

I oktober ordnade Länsstyrelsen, Hushållningssällskapet och LRF seminariet "Jordbruket utmanas av ett varmare och blötare klimat". Syftet var att samla värmländska lantbrukare, elever, rådgivare och forskare för att lyfta frågorna om hur ett förändrat klimat kan påverka det värmländska jordbruket och hur dessa utmaningar ska kunna hanteras i framtiden.

Nya grödor och blötare marker

En högre medeltemperatur kommer att leda till en längre vegetationsperiod och att odlingsgränserna flyttas norrut. Det innebär att det blir lättare att odla till exempel vårvete, majs och solros i Värmland. Andra grödor som kan komma att öka är bland annat sojaböna, hösthavre och växelvete, som är en övervintrande vårvetesort.

Förmodligen kommer somrarna att bli torrare medan vårar och höstar blir blötare. Det kan leda till behov av bevattning av grödorna sommardag, samtidigt som det blir svårare att komma ut i blöta fält vår och höst med dagens tunga jordbruksmaskiner. Framtiden kommer att ställa höga krav på bra dränering och välskötta diken samt utveckling av lantbruksmaskiner till bland annat lättare ekipage.

Ett varmare klimat gynnar skadegörare

Ett varmare klimat gynnar skadeinsekter. Om medeltemperaturen stiger två grader kan vissa insektsarter hinna med ytterligare fyra till fem generationer på ett år. Varmare vårar gör att en del arter blir aktiva tidigare. Det kan leda till att andelen direktskador på grödorna ökar.

För många svampar är vintertemperaturen helt avgörande. Ett

mildare klimat kommer att gynna skadesvampar och sjukdomstrycket kommer att öka. Höstsådd spannmål kan komma att drabbas hårdare än vårsådd, eftersom svamparna är mindre aktiva under de torra somrarna. Sammantaget kan detta leda till en ökad användning av kemisk bekämpning, vilket ställer högre krav på arbete med resistens mot skadegörarna.

När det gäller ogräsen kan inte det anpassa sig lika snabbt som insekter och andra skadegörare. Nya ogräsarter förväntas följa de nya grödor som vi kommer att odla på våra breddgrader. Man kan också förvänta sig ökad ogrästillväxt med ett mildare klimat. Det i sin tur kan leda till ökat behov av ogräsbekämpning.

En utmaning för alla

Ett förändrat klimat är en utmaning för alla som jobbar med lantbruk såsom lantbrukare, rådgivare, tjänstemän, politiker och forskare. Samtidigt som vi i framtiden får möjlighet att odla fler grödor under en längre vegetationsperiod så ställs vi inför många nya frågor. Utmaningen blir bland annat att ta fram nya anpassade växtsorter, utveckla odlingssystem, lantbruksmaskiner och bevattningssystem, anpassa lantbruksstöden samt underhålla diken och dimensionera dränering.

Malin Eliasson 054-19 72 12

Klimatanpassning Värmland

Länsstyrelsen jobbar med frågor om hur du som privatperson kan påverkas av ett förändrat klimat och tillsammans med Karlstads universitet har Länsstyrelsen startat projektet "Klimatanpassning Värmland".

Ansvarig för projektet på Länsstyrelsen är Karin Klasa som nås på 054-19 72 71.

Hur ska dagens lantbruksmaskiner utvecklas så att de klarar av framtidens klimatförändringar? Detta var en av de frågor som togs upp på klimatseminariet.

Råglanda gård

Bovete - nygammal gröda gör återintåg

Fram till 1800-talet var bovete en ganska vanlig gröda i Sverige. Av olika anledningar slutade den att odlas och idag är i stort sett allt bovete som säljs i Sverige idag importerat. På Råglanda gård utanför Molkom finns Sveriges enda kommersiella odling.

Råglanda gård drivs av makarna Anders och Birgitta Nilsson, som flyttade tillbaka till Sverige från Kanada för ett antal år sedan. I Kanada är bovete en hörnsten i ekologisk odling och Anders förundras över att det inte har samma roll i Sverige. När det gäller ogräsreglering har bovete mycket bra effekt, bland annat tack vare ett tätt växtsätt men också på grund av kemiska faktorer.

Under de tre senaste åren har de provat att odla bovete på en liten del av åkerarealen. Under 2011 såddes 26 hektar vilket utgör 70 procent av Sveriges hela boveteadling. Nästa år är tanken att så bovete på 40 hektar. De har även skaffat en maskin som sköter processen från tröskad vara

Anders Nilsson driver Råglanda gård tillsammans med hustrun Birgitta, som har annat jobb vid sidan av gården.

till skalade frön. Såvitt Anders vet finns det ingen mer i hela Norden som både odlar och skalar själva.

Hur tänker du när det gäller växtföljd?

– Än så länge experimenterar jag. På ett ställe odlade jag bovete för andra året i rad i år och skörden blev minst lika bra, om inte bättre, än förra året. På ett annat ställe har jag haft bovete under två år och följde upp med havre (Sol, för halmproduktion) i år. Där var det helt rent från ogräs, bortsett från 2-3 tistelplantor som jag fick dra upp.

Lågt näringsbehov

Bovete är en gröda som inte behöver feta jordar för att växa bra.

– En kvävegiva på 40 kg per hektar

räcker, säger Anders. Ger man den för mycket näring blir det färre kärnor och mycket grönmassa istället.

Grödan är frostkänslig, så den sås inte förrän i början/mitten av juni. Även skörden sker sent för att få med så lite grönskott som möjligt. Precis som för de flesta värmländska spannmålsodlare gjorde regn och blöt mark skörden svår i år. Till slut kunde Anders i alla fall tröska alla skiften, utom på två ställen där älgar gått hårt fram. Där fick grödan istället plöjas ner.

– Det har tagit en del tid, funderingar och skruvande för att få skalmaskinen att fungera helt rätt men nu börjar resultatet bli riktigt bra, tycker Anders. Det skördade bovetet säljs inte bara vidare till företag som förädlar det. Även privatpersoner kan via gårdens webbplats få mjöl, hela korn eller skal levererat. Skalen kan bland annat användas till värmekuddar.

Fritt från gluten

Bovete är naturligt fritt från gluten så mjöl från bovete passar bra för glutenintoleranta och glutenallergiker. Havre är också glutenfritt men det finns även havreallergiker. Från 2012 kommer därför troligtvis havren att plockas bort ur produktionen. Anders vill kunna garantera att Råglandas bovete både är fritt från gluten och utan spår av havre. Därför har också en ny tröska köpts in som bara används till bovete.

Anders ser positivt på framtiden. Fler och fler verkar ha upptäckt att det nu finns ekologiskt, svenskodlat bovete och han har fått en del förfrågningar om större leveranser kommande år.

Maria Sundqvist
054-19 72 25

Gårdsfakta

Råglanda gård, Molkom

Webb <http://www.raglanda.se>

Drivs av: Anders och Birgitta Nilsson.

Hela produktionen är KRAV-godkänd.

Egen mark: 146 ha, varav 60 ha åker och betesmark

Arrende: 60 ha åkermark

Produktion: Avelsbesättning Fagerlid Charolais. Växtodling med vall, havre och bovete. Från 2012 troligtvis bara vall och bovete.

Bovete - en nyttig gröda

Bovete, *Fagopyrum esculentum*, hör till familjen slideväxter och inte, som man lätt kan tro, gräsfamiljen som spannmålen tillhör. Grödan är ettårig och förr var det en vanlig gröda i Sverige. Numera importeras det allra mesta från övriga Europa och en liten del från Kina. Användningsområdena är flera, bland annat som livsmedel och grüngödslingsgröda.

Bovete som livsmedel

Eftersom bovete är naturligt fritt från gluten passar det bra för glutenintoleranta och glutenallergiker. Forskning gjord av Gunilla Wieslander, Uppsala akademiska sjukhus, visar också att bovete kan ha en kolesterol-sänkande effekt. Deltagarna i en studie fick äta några bovetekekex varje dag under fyra veckor. Ett överraskande resultat var att kolesterolvärdena sjönk signifikant hos deltagarna. Ett väntat resultat var att i de fall som kexen innehöll antioxidanten rutin sågs även en motverkande effekt på inflammatorisk aktivitet i kroppen. Studien var liten, så även om resultaten är spännande behövs mer forskning på området.

Maria Sundqvist
054-19 72 25

Bovete är närmare släkt med rabarber och skräppor än vete och övriga spannmål. Blomningsperioden är lång, från högsommar och ända långt in på hösten.

Lär dig mer!

Livsmedel

HACCP

I nya livsmedelslagstiftningen krävs egenkontroll med riskanalys, så kallad HACCP för livsmedelsföretag. Under tre halvdagar, med hemuppgifter mellan kurstillfällena, får du möjlighet att ta fram en egen HACCP.

Tid: feb/mars 2012

Plats: HS, Ventilgatan 5, Karlstad

Kostnad: 1 200 kr exkl moms

Frågor: Margareta Edsgård, HS

Anmälan: margareta.edsgard@hushallningssallskapet.se

Behörighetsutbildningar 2012

Grundkurser

För att få använda kemiska bekämpningsmedel i klass 1L och 2L, måste man enligt lag vara 18 år och ha behörighet. Behörigheten varar i fem år och kan förlängas med en fortbildningskurs vart femte år.

• Grundkurs - kemiska bekämpningsmedel klass 1L och 2L - ej betning av utsäde

Kursen ger behörighet att använda växtskyddsmedel som inte används som betningsmedel. För att få ett tillstånd krävs fullständig närvaro vid alla fyra kursdagarna och godkänt resultat på ett efterföljande prov.

Tid: 14, 16, 21 och 23 feb, kl 8.30-16.30

Plats: Karolinen Konferenscenter, Karlstad

Kostnad: 3300 kr (exkl moms)

Frågor: Gunnar Nilsson, LSTS

Anmälan: Senast 30 jan till LSTS

• Grundkurs - betningsmedel

Tid: 18-19 jan

Plats: Svalöv

Frågor: Karin Johansson, Jordbruksverket

Anmälan: Karin Johansson, Jordbruksverket

För samtliga behörighetskurser:

I kostnaden ingår kursmaterial och kaffe. Mat står kursdeltagarna själva för.

Mer information om behörighetsutbildningen, se Jordbruksverkets webbplats <http://www.sjv.se/amnesomraden/vaxtmiljovatten/vaxtskydd/behorighetsutbildning>

Fortbildningskurser

Fortbildningskurserna är till för dig som redan har behörighet/tillstånd men där giltigheten gått ut under något av åren 2008-2009 (vilande behörighet) eller går ut 2012-05-31. Om du har en behörighet som går ut 2012-05-31 måste den förnyas före detta datum. Observera att systemet med 2 års vilande behörigheter successivt kommer att upphöra. Har du en behörighet som gick ut tidigare än 2008 måste du gå grundkursen på nytt.

• Fortbildningskurs - kemiska bekämpningsmedel klass 1L och 2L (en dag) - ej betning

Tid: Välj mellan 13 eller 15 mars, kl 8.30-16.30

Plats: Karolinen Konferenscenter, Karlstad

Kostnad: 1500 kr (exkl moms)

Frågor: Gunnar Nilsson, LSTS

Anmälan: Senast 28 feb till LSTS

• Fortbildningskurs - kemiska betningsmedel, en dag

Kursen hålls inte i Värmland under 2012. Måste du gå denna kurs hänvisas till Länsstyrelsen i Örebro.

Tid: 26 jan

Frågor: Therese Erneskog, LSTT

Anmälan: Senast 19 jan till Therese Erneskog, LSTT

Anmälan och kontakt Länsstyrelsen Värmland - LSTS

Reception 054-19 71 05

Malin Eliasson 054-19 72 12,
malin.eliasson@lansstyrelsen.se

Gunnar Nilsson 054-19 72 55,
gunnar.nilsson@lansstyrelsen.se

Birgit Olsson 054-19 72 66,
birgit.olsson@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Örebro - LSTT

Therese Erneskog 019-19 39 32,
therese.erneskog@lansstyrelsen.se

Jordbruksverket

Karin Johansson
036-15 83 22

karin.johansson@jordbruksverket.se

Hushållningssällskapet - HS

Växel 054-54 56 00, www.hush.se/s
Margareta Edsgård 054-54 56 25
margareta.edsgard@hushallnings-
sallskapet

De värmländska sätrarnas framtid hänger på en skör tråd

Under säterträffen gjordes ett studiebesök till Kårebolssäteren. Många frågor, problem och förslag till lösningar diskuterades.

Nu gäller det att säkra framtiden för den handfull levande sätrar som finns kvar och att få några fler i hävd igen. Hinder och lösningar diskuterades vid en säterträff som Länsstyrelsen arrangerade i Stöllet.

För 100 år sedan var säterbruket en del av försörjningsstrategin i en stor del av länet och det fanns hundratals sätrar. I dag finns det bara en handfull levande sätrar kvar. Det finns ett flertal sätrar som fortfarande är i sådant skick att det går att restaurera vallarna och återuppta hävden, men igenväxningen går fort och "klockan är en minut i tolv".

Problemen identifierades...

För att vi ska kunna ha en levande säterkultur i Värmland i framtiden hölls en säterträff på Klarälvdalens Folkhögskola i september. 28 engagerade deltagare medverkade, häribland de mest erfarna värmländska säterbrukarna, markägare, Landshövding Eva Eriksson och extra glädjande några yngre personer med funderingar på att arbeta med säterbruk framöver.

Hindren för en levande säterkultur

som togs upp vid träffen var bland annat bristen på betesdjur i norra delen av länet, brist på kunskapsöverföring från äldre till yngre generation, rädslan för rovdjursangrepp, ekonomi (få har möjlighet att vara hemifrån ett par månader varje sommar utan lön) samt kontaktproblem, det vill säga att det finns de som skulle vilja ägna sig åt säterbruket men inte känner till vilka sätrar som finns och vem som äger och eventuellt är positiva till att de brukas.

...och förslag till lösningar diskuterades

För att lösa problemen med betesdjur diskuterades gemensam vinterstallning eller leasing av djur men ändå så att djuren kommer till samma säter år efter år.

Utbildning av intresserade ungdomar, till exempel genom praktik hos en erfaren säterbrukare eller sommarkurs i fäbodbruk på Stöllets folkhögskola kan vara några åtgärder för att få den yngre generationen intresserade.

Lägerverksamhet och prao på en säter är andra sätt att väcka intresse och kunskap hos barn.

Den rovdjursförebyggande åtgärd som majoriteten av säterbrukarna

förespråkar är vallningsersättning, alltså att någon får betalt för att följa med djuren i skogen. Så har man gjort historiskt under tider med högt rovdjurstryck.

Ersättningen måste höjas

Eftersom traditionellt fäbodbruk innebär få djur och mycket arbete, till exempel med mjölkhantering och vallning, är det viktigt att ersättningen motsvarar det arbete som läggs ner. Det är svårt att hitta fäbodbrukare som har möjlighet att arbeta ett par månader varje sommar utan ersättning.

Länsstyrelsen lanserar nu det lilla nyhetsbladet "Säterbruk i Värmland". För att intresserade ska få bra information och få kontakt med varandra. Det ges ut både på nätet och i pappersform för de som inte har tillgång till dator. Prenumeration är gratis och nyhetsbladet ska komma tre gånger om året. Säterbruk i Värmland hittar du på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/varmland under Publikationer.

Lise Wichmann Hansen
054-19 72 16

Planera växtodling för minskat gödsel- och bekämpningsbehov

Vintern är här och har du inte redan gjort det är det dags att se över årets skördeutfall och börja planera nästa växtodlingssäsong.

Har du klart för dig hur tidigare års gödsling stämt överens med skördeutfallet, vilket näringsförråd som finns i marken, vilka grödor som bäst kan utnyttja kväve på hösten och hur mycket näring som olika grödor lämnar efter sig? Nu är det hög tid att tänka över föregående års växtodlingssäsong och börja planera

inför nästa. Genom planering finns det stora möjligheter att hålla bekämpningsbehovet nere och spara växtnäring.

Växtföljdsplanering och växtodlingsplan

Om du har miljöstödet miljöskyddsåtgärder eller ekologisk odling krävs att du ska ha en växtodlingsplan. Det viktigaste är att du med hjälp av denna kan spara tid och pengar genom att planera växtodlingen.

Med en genomtänkt växtföljd kan du enklare avgöra från år till år vad som ska odlas på respektive skifte. Växtföljden ska bygga på att växtnäringen utnyttjas på ett så bra sätt som möjligt från år till år och att sjukdoms- och ogrästrycket hålls nere. Du kan på så sätt spara pengar genom minskat behov av inköpta gödsel- och växtskyddsmedel. Det går alltid att göra undantag från planen om till exempel efterfrågan eller vissa skiften är ogynnsamma för odling av någon viss gröda. Det är alltid bra att ha en plan att falla tillbaka på. Det går även att ha flera olika växtföljder.

En växtodlingsplan ger en bra överblick. Gröda, sort, utsädesmängd, gödsling, förväntad skörd utifrån

tidigare erfarenheter och verklig skörd senare under säsongen skrivs in för respektive skifte och varje år. Har du gjort en markkartering läggs även resultaten från denna in för respektive skifte och gödslingen av fosfor och kalium kan anpassas därefter. För kvävegödslingen är det bland annat kväveefferverkan från föregående gröda som man tar hänsyn till. Med växtodlingsplanen kan du sedan lätt få fram till exempel gödselbehovet.

Gödsla rätt med fosfor och kalium - analysera näringsinnehållet i marken

En uppdaterad markkarta är en förutsättning för att kunna planera och styra gödsling av fosfor och kalium samt kalkning optimalt. Markkarteringen görs lämpligast under perioden mellan skörd och vårbruk där den bästa tidpunkten är hösten.

Beroende på tidigare gödsling, odling av mer eller mindre näringskrävande grödor och i viss mån

Gödsel från grisar innehåller mycket fosfor.

jordarten varierar ofta markens näringsinnehåll över arealen. Innehållet av fosfor och kalium varierar ofta kraftigt inom gården. På djurgårdar kan man i vissa fall helt hoppa över fosforgödsling på vissa skiften.

Om kalkningen har varit eftersatt och pH är lågt kan det finnas en mängd näringsämnen bundna i marken. Näringsämnen är tillgängliga för växten inom ett visst pH-intervall. Utanför detta intervall (vid både högt och lågt pH) bindes näringen hårt till jordpartiklarna och blir oåtkomliga för växten. Optimalt pH varierar med jordart och mullhalt. För lerjordar bör pH ligga runt 6,5 och på lättare jordar cirka 6,0.

Kvävegödsla rätt – ta hänsyn till förfrukt och kväve i marken

När det gäller kväve är det bland annat viktigt att tänka på vilken gröda som odlats innan och hur länge man gödslat med stallgödsel. Olika grödor lämnar efter sig olika mycket kväve. Man kan t.ex. räkna med att en blandvall lämnar ca 40 kg N/ha (men det kan variera ganska mycket beroende på klöverhalt), ärter och åkerbönor ca 30 kg N/ha medan man inte kan räkna med någon kväveeffekt alls efter spannmål eller en ren gräsvall. Hur mycket kväve som finns i marken beror också på tidigare stallgödseltillförsel. Mängden organiskt bundet kvävet, som måste mineraliseras innan det kan utnyttjas av växterna, beror mycket på om stallgödsel tillförts regelbundet. Man kan i stora drag räkna med ett kvävetillskott på ca 10 kg/ha om stallgödsel tillförts under 30 år (varierar beroende på djurtäthet genom åren).

Några nyckelord vid växtodlingsplanering

Växtföljd - den ordning, i vilken grödorna på ett skifte odlas. Den gröda som odlats året innan kallas förfrukt.

Förfruktseffekt - innefattar både skördepåverkan på efterföljande gröda och kväveeffekt. Skördepåverkan innebär t.ex. att man kan räkna med en viss skördeökning efter odling

*Kamomill i kornåker.
Med en genomtänkt växtföljd kan du hålla ner ogrästrycket.*

av vissa grödor pga. sanering av sjukdomar och strukturförbättring.

Kväveeffekt - innebär kväve som finns kvar i marken efter förfrukten.

Lina Ulf Delpatro
Hushållningssällskapet
Värmland
054-54 56 00

Posttidning B

Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Vinter- spridnings- förbudet

Tänk på att det under månaderna december, januari och februari inte är tillåtet att sprida stallgödsel såvida den inte kan brukas ner samma dag. Om man av någon anledning ändå måste sprida gödsel under denna period ska dispens sökas hos kommunens miljöavdelning.

Gunnar Nilsson 054-19 72 55

Vill du ha hjälp med att upprätta en växtnäringsbalans?

En aktuell växtnäringsbalans är ett krav när du är ansluten till vissa certifieringsorgan, söker stödet miljöskyddsåtgärder eller är ansluten till Sigill. Vi hjälper dig att göra en växtnäringsbalans för din gård. Med hjälp av den kan du se vilka åtgärder du bör vidta för att hushålla med växtnäringsen på bästa sätt.

Kontakta Malin Eliasson, 054-19 72 12
malin.eliaasson@lansstyrelsen.se

God Jul och
Gott Nytt År
önskar
redaktionen

Länsstyrelsen Värmlands tidning för lantbrukare i Värmland

Utgivare: Länsstyrelsen Värmland, 651 86 KARLSTAD
Utkommer med 4 nummer per år

E-post: varmland@lansstyrelsen.se. **Ansvarig utgivare:** Malin Eliasson 054-19 72 12

Redaktion: Emma Mickelin, Roger Bergqvist, Malin Eliasson, Maria Sundqvist

Formgivning: Birgitta Skager

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Tryck: Elanders Sverige AB **Upplaga:** 4 125 ex. **Publ nr:** 2011:19

Vid byte av adress

Vårt adressregister för tidningen Utsikt ändrar vi själva. Därför är det viktigt att du meddelar adressändringar till: Länsstyrelsen Värmland, Lantbruk/tidningen Utsikt, 651 86 Karlstad.

Tel: 054-19 70 00 eller e-post: varmland@lansstyrelsen.se märkt "Lantbruk/tidningen Utsikt"

Länsstyrelsen
Värmland

EUROPEISKA UNIONEN